

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาใน 2 กลุ่มเป้าหมายคือ

(ก) กลุ่มลูกเรือประมงที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์แบบต่างเพศ จำนวน 20 คน ซึ่งทำงานอยู่ในเรือประมงพาณิชย์ประเภทเรืออวนลากแผ่นตะเฆ่ทั้งหมด

(ข) กลุ่มลูกเรือประมงที่มีพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้เข็มฉีดยาเสพติด จำนวน 10 คน ซึ่งทำงานอยู่ในเรือประมงพาณิชย์ ประเภทเรืออวนลากแผ่นตะเฆ่ จำนวน 3 คน และเรืออวนจระเข้ดักดำ จำนวน 7 คน

ดังนั้น การนำเสนอผลการศึกษาได้ดำเนินการไปตามกรอบแนวคิดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ และนำเสนอผลแยกออกไปในแต่ละกลุ่มเป้าหมายดังนี้

(ก) กลุ่มลูกเรือประมงที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์แบบต่างเพศ จากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี ดังนี้คือ

1. ปัจจัยในด้านคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า

1.1 ปัจจัยทางด้านอายุและสถานภาพ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นมีอายุโดยเฉลี่ย 25 ปี และมีสถานภาพโสด จากผลการสัมภาษณ์ลูกเรือกลุ่มนี้ ได้แสดงทัศนคติต่อการใช้ชีวิตในวัยรุ่นที่ยังโสดว่า

"ชีวิตหนุ่มโสดต้องเรียนรู้และหาประสบการณ์ที่หวุดหึงให้เป็น เพราะเป็นโอกาสในการแสวงหาความสุขของลูกผู้ชาย เรื่องที่จะมีลูกมีเมียไม่ต้องรีบร้อน เพราะถ้าหากไปมีลูกมีเมียเมื่อไหร่ ก็อดเที่ยวเมื่อนั้น เพราะกลัวนำโรคไปติดถึงลูกเมีย"

จากการที่ลูกเรือได้แสดงทัศนคติออกมาเช่นนี้ สามารถวิเคราะห์ให้เห็นว่าโดยปกติในช่วงชีวิตวัยรุ่นนั้น จะเป็นวัยที่คึกคะนอง ชอบลอง ชอบเสี่ยง และมีความต้องการทางเพศสูง อารมณ์รุนแรงอ่อนไหวง่ายเช่นเดียวกับลูกเรือที่มีอายุอยู่ในวัยนี้จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกโดยการเที่ยวหึงบริการทุกครั้งเมื่อเรือกลับเข้าฝั่งจอดพัก และไม่

สนใจที่จะใช้ถุงยางอนามัย ในขณะที่ไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการและยินดีที่จะเสี่ยง ด้วยเหตุว่า "ถุงยางอนามัย" เป็นสิ่งกันทำลายความสุขหรือไม่สนองอารมณ์ทางเพศของคุณ ลูกเรือบอกว่าการไปเที่ยวหญิงบริการนั้นเพราะต้องการแสวงหาความสุขให้เต็มที่

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเป้าหมายเที่ยวหญิงบริการครั้งแรก เมื่ออายุ 16 ปี แต่ละคนเคยป่วยเป็นกามโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์กันมาแล้วมากกว่า 5 ครั้ง จึงเป็นข้อมูลที่ยืนยันได้ว่าพฤติกรรมทางเพศของลูกเรือได้ละเอียดใน เรื่องของการป้องกัน

จากการรายงานผู้ป่วยเอดส์และผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ของกองระบาดวิทยา และผู้ป่วยกามโรคจากกองกามโรคพบว่า กลุ่มอายุระหว่าง 20-39 ปี มีอัตราการป่วยด้วยโรคเอดส์สูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ และเช่นเดียวกันกลุ่มอายุระหว่าง 20-24 ปี มีอัตราป่วยด้วยกามโรคสูงสุด รองลงมาคือ กลุ่มอายุระหว่าง 25-29 ปี โดยมีสาเหตุความเจ็บป่วยที่เกิดจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์แบบต่างเพศ และการใช้เข็มฉีดยาเสวนติต ซึ่งพบมากที่สุดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานรับจ้าง

นอกจากนี้จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า "กลุ่มวัยรุ่น" คือกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์สูง

1.2 ปัจจัยในด้านระดับการศึกษา กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 55 จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และร้อยละ 45 จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนั้นการที่ลูกเรือมีการศึกษาเพียงระดับประถมต้น และขาดโอกาสในการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากการศึกษานอกระบบ และต้องออกไปหางานทำตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งต้องเผชิญกับสังคมนอกบ้านที่จะต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ทำให้มีโอกาสถูกครอบงำไปด้วยความเชื่อและค่านิยมจากสังคมที่แวดล้อม เพราะยังอ่อนประสบการณ์ชีวิต จึงเป็นฝ่ายรับมากกว่าที่จะขัดแย้ง

จากการศึกษาวิจัยของ กาญจนี หวังดิระอำนวย (2531) พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน (หนังสือพิมพ์) และสื่อเฉพาะกิจ ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของลูกเรือ ซึ่งมีระดับการศึกษาต่ำ และไม่ได้สนใจเปิดรับข่าวสารความรู้จากสื่อมวลชน (หนังสือพิมพ์) และสื่อเฉพาะกิจของทางราชการ ข่าวสารที่ได้รับส่วนใหญ่มาจากการบอกเล่าของเพื่อนลูกเรือด้วยกันเอง และเป็นข่าวลือมากกว่าข่าวสารที่เป็นจริง และจากการที่ลูกเรือมีข้อจำกัด

ในด้านโอกาสการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบและมีพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนน้อย ทำให้ไม่มีความไวต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะต้องเฝ้าระวัง ดังเช่นกรณีโรคเอดส์ลูกเรือส่วนใหญ่กล่าวว่า

"โรคเอดส์เป็นเรื่องของการเสี่ยงดวง หากจะเกิดขึ้นกับใครก็ถือว่าเป็นเรื่องของเคราะห์กรรม ผู้ชายเราหากมัวคิดถึงแต่โรคเอดส์ก็อดเที่ยวหญิง"

ความเชื่อดังกล่าวนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าลูกเรือขาดการศึกษาเรื่องโรคเอดส์ที่ถูกต้อง จิตสำนึกยังคงยึดมั่นอยู่กับการเที่ยวหญิงบริการ และมีความเชื่อที่ขาดเหตุผลจึงทำให้มีโอกาสหลงเชื่ออะไรได้ง่าย ดังเช่นกรณีที่ลูกเรือบางคนป่วยเป็นกามโรค ในขณะที่ออกเรืออยู่กลางทะเล และไม่สามารถที่จะหาซื้อยามารักษาได้ทันเวลาที่ ดังนั้นวิธีการบรรเทาอาการเจ็บปวด จึงเป็นไปตามที่เพื่อนแนะนำ เช่น ดื่มน้ำต้มหัวปลีประดกกับสารส้ม หรือฝนกระดองปลาหมึกบิบน้ำมะนาวผสมแล้วจิบกิน หรือกินจึงจกทั้งตัว เพราะเพื่อนเชื่อว่าจึงจกจะลงไปตุตหนองได้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่ได้อยู่ใกล้ชิด

ดังนั้นการที่ลูกเรือมีการศึกษาน้อย ทำให้มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ ทั้งนี้มีผลการศึกษาวิจัยของ กิตติ พุฒิกานนท์ และคณะ (2533) ได้ยืนยันว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำหรืออาชีพกรรมกรรับจ้างในชายผู้ใช้บริการทางเพศ เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์สูง

1.3 ปัจจัยทางด้านสภาพครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ลูกเรือแต่ละคนได้จากบ้านไปทำงานในเรือเมื่อมีอายุระหว่าง 12-16 ปี และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างถิ่นและต่างภาค

ในบิหนึ่งลูกเรือที่มีบ้านอยู่ต่างถิ่น (ต่างอำเภอ) จะกลับไปเยี่ยมบ้าน 1-2 ครั้ง เนื่องจากกลับไปร่วมงานบุญประเพณี หรือได้รับจดหมายจากทางบ้านให้กลับไปทำธุระด่วน แต่สำหรับลูกเรือที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดหรือต่างภาค ยังไม่เคยได้กลับไปเยี่ยมบ้านกันเลย ทั้ง ๆ ที่จากบ้านมาเป็นเวลา 5 ถึง 10 ปีแล้ว ดังกรณีตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ลูกเรือเป็นรายบุคคลดังนี้

"หลุย" หนุ่มวัย 24 ปี ชอบทำงานเรือเป็นชีวิตจิตใจ บอกว่าตนเองเคยไปทำงานอื่นมาแล้ว แต่ไม่รู้สึกทำทายนและไม่ตื่นเต้นเท่ากับการทำงานเรือ และบิหนึ่งได้กลับไปเยี่ยมบ้านซึ่งอยู่ต่างอำเภอ 1 ถึง 2 ครั้ง เพื่อให้แม่ได้เห็นหน้าว่าตนเองยังมีชีวิตอยู่ แม่ถามคำก็ตอบไปคำ เดินทางไปบ้านตอนเช้า ตกเย็นก็เดินทางกลับ หลุยบอก

ว่าทัศนียภาพที่อยู่เรือมากกว่าอยู่ที่บ้านเพราะชีวิตอิสระดี อีกอย่างกลับไปบ้านก็ไม่มีเพื่อน
เที่ยวและเพื่อนคุย อยู่เรือมีเพื่อนมากกว่า

"ชัย" หนุ่มอวสานเช่นกัน ซึ่งจากบ้านทางเหนือสุดของประเทศ
มาเป็นเวลานานถึง 5 ปี ยังไม่เคยกลับไปเยี่ยมบ้านเลยโดยกล่าวว่า แม่เสียไปแล้ว เหลือ
แต่พ่อก็แต่งงานใหม่ เลยไม่ห่วง และหากกลับไปบ้านตอนนี้ก็ไม่รู้ว่าจะไปทำอะไร ทำนา ทำ
ไร่ก็ได้ผล จึงอยากจะทำงานเรือต่อไปก่อน และถ้าจะกลับบ้านก็ต้องใช้เวลาหลายวัน
งานเรือหยุดหลายวันไม่ได้

จากผลการสัมภาษณ์กรณีตัวอย่างลูกเรือทั้ง 2 รายนี้ แสดงให้
เห็นว่า ลูกเรือมีความผูกพันกับครอบครัวน้อยลงไปทุกที ด้วยเหตุที่ลูกเรือต้องจากบ้านตั้งแต่
เยาว์วัยและมีโอกาสได้กลับบ้านน้อย ในที่สุดทำให้ลูกเรือเกิดความห่างเหินไปจากครอบครัว
ทำให้พ่อแม่ไม่มีโอกาสรับรู้ความเป็นไปในด้านพฤติกรรมต่าง ๆ ของลูกเรือ เพื่อที่จะให้การ
อบรมและขัดเกลาความประพฤติ ในช่วงที่ลูกเรืออยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการอยาก
รู้ อยากลอง เพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ และนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ง่าย แต่
สถานการณ์ที่ลูกเรือต้องจากบ้านไปทำงานและลักษณะงานได้ก่อให้เกิดช่องว่าง และความ
ห่างเหินระหว่างครอบครัวทางบ้านกับลูกเรือไปในที่สุด จึงทำให้ขาดการติดต่อรับรู้ถึงกัน
ดังนั้นพฤติกรรมต่าง ๆ ของลูกเรือจึงเป็นไปตามอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

1.4 ปัจจัยทางด้านที่อยู่อาศัยของลูกเรือ

พบว่า ลูกเรือทุกคนเมื่อได้เข้าทำงานเรือได้อาศัย "เรือ"
ซึ่งเปรียบเสมือนบ้านเป็นที่อยู่กิน และอาศัยหลับนอนไปตลอด ซึ่งทำให้ความเป็นอยู่ในเรือ
เหมือนครอบครัวหนึ่ง แต่มีสภาพแวดล้อมไปด้วยกลุ่มเพื่อนลูกเรือในวัยเดียวกัน มีความผูกพัน
กันอย่างใกล้ชิด เพราะต่างคนต้องทำงาน กินอยู่ และหลับนอนในเรือลำเดียวกัน สถาน
การณ์เช่นนี้เองมีส่วนสำคัญทำให้ลูกเรือเกิดความห่างเหินไปจากครอบครัวทางบ้าน และ
สังคมกลุ่มเพื่อนได้เข้ามาอิทธิพล ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมคล้อยตามวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นพบว่า ลูกเรือทุกคนมีพฤติกรรมที่เป็นไปตาม
บรรทัดฐานซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะในเรื่องของการบริโภคนิยมที่ได้นำ
ไปสู่แบบแผนการนันทนาการ ในขณะที่ลูกเรือได้ดำเนินชีวิตอยู่บนฝั่งด้วยการดื่มสุรา และเที่ยว
หญิงบริการ ซึ่งบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นนี้ได้สืบทอดมาจากการสื่อสาร ความคิด ค่านิยมระหว่าง

กลุ่มลูกเรือด้วยกัน เพื่อหวังจะให้มันพฤติกรรมเหมือนกัน อันแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ได้นำไปสู่ความพอใจในการยอมรับเข้ากลุ่มพวกเดียวกัน ไปไหนด้วยกันได้ ไม่ขัดแย้ง ดังนั้นวัยที่อยากรู้อยากลองและสภาพความห่างไกลกับครอบครัว ทำให้ขาดผู้นำที่จะมาคอยดูแลควบคุมความประพฤติ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้วัฒนธรรมกลุ่มเพื่อนเข้าไปมีบทบาทเหนือวัฒนธรรมที่ได้รับจากครอบครัวก่อนที่จะมาเป็นลูกเรือ และชักนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้ตลอดเวลาเมื่อเรือกลับเข้าฝั่งจอดพัก เพราะในชีวิตประจำวันลูกเรือไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงออกจากสังคมกลุ่มเพื่อน เนื่องจากลูกเรือทุกคนมีที่ทำงาน ที่กิน และที่อยู่อาศัยเป็นที่เดียวกัน

2. วิถีชีวิตลูกเรือประมง จากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี ได้แก่

- 2.1 ลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม
- 2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้และรายจ่าย
- 2.3 ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม
  - ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน
  - ค่านิยมและความเชื่อ
- 2.4 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม
  - พฤติกรรมการสื่อสารและการเปิดรับข่าวสารทั่วไป
  - พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์
  - พฤติกรรมการรับรู้เรื่องโรคเอดส์
- 2.5 ปัจจัยทางด้านสุขภาพ
  - ภาวะความเจ็บป่วย
  - แบบแผนการดูแลสุขภาพ

ซึ่งสามารถนำเสนอรายละเอียดในแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

2.1 ลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม

ในเดือนหนึ่ง ๆ ลูกเรือต้องตรากตรำทำงานอยู่ในเรือกลางทะเลเป็นเวลา 12 ถึง 20 คืน ซึ่งนับว่าเป็นระยะเวลาการทำงานที่ยาวนาน ลักษณะการทำงานนั้นอาศัยแรงกายเป็นหลัก ซึ่งลูกเรือบอกว่า งานเรือเป็นงานที่หนักถ้าหากแก่ตัวไปคงทำไม่ไหว และข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับฟังจากลูกเรือทุกคน และมีความสอดคล้องกันคือ การทำงาน

เรือก่อให้เกิดความเครียดและความเก็บกดสูง เนื่องจากการพักผ่อนหรือหลับนอนในเรือไม่เป็นเวลา และไม่เต็มทีเนื่องจากต้องตื่นขึ้นมาทำงานเป็นช่วง ๆ อีกทั้งสภาพภายในเรือซึ่งมีที่อยู่คับแคบ โดยลูกเรือมักจะเปรียบเปรยว่าออกเรืออยู่กลางทะเลเหมือนมีชีวิตอยู่ในคุกเดินชนกันไปชนกันมา มองไปทางไหนก็เห็นแต่ความเว้งว้างของท้องทะเลกับผืนฟ้า ต้องทนกรำแดด กรำฝน และเผชิญกับสภาพอากาศที่แปรปรวนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และมีชีวิตอยู่ท่ามกลางความเสี่ยงภัยที่เกิดจากธรรมชาติ และอันตรายที่เกิดจากการทำงานซึ่งผลเรือไม่ได้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของ "โย่ง" ผู้ซึ่งผ่านชีวิตการเป็นลูกเรือมากกว่า 5 ปี ได้กล่าวว่า

"การทำงานเรือเหมือนเอาชีวิตมาเสี่ยงตาย แม้แต่การนั่งถ่ายที่ท้ายเรือ เพราะในเรือไม่มีห้องน้ำและห้องส้วม ก็อาจตกทะเลตายได้ โดยเฉพาะในเวลากลางคืนเดือนมืด เพราะไม่มีใครเห็น ผมว่าพวกเรารอดชีวิตมาได้ในแต่ละเที่ยวเรือก็ถือว่าโชคดี ชีวิตนี้จึงต้องเที่ยวให้คุ้มไม่รู้ว่าจะเที่ยวหน้าจะได้กลับขึ้นฝั่งหรือเปล่า"

"ระ" ก็อีกคนหนึ่งซึ่งได้กล่าวเสริมว่า "ตอนผมเข้ามาอยู่เรือใหม่ ๆ เมาคลื่นอยู่อาทิตย์หนึ่ง เพราะอากาศในทะเลแปรปรวนมาก คิดว่าคงทำงานเรือไม่ได้อีกแล้วเหมือนตายทั้งเป็น และพอขึ้นฝั่งก็เหมือนเกิดใหม่ แต่ก็ทนอยู่ต่อไปจนเกิดความเคยชินเพราะงานเรือรายได้ดีเป็นกอบเป็นกำ เลยคิดว่าชีวิตเด็กเรือ หาเงินมาเพื่อไว้กินไว้เที่ยวและใช้ให้คุ้มกับความอดอยากที่ทนทุกข์อยู่ในเรือกลางทะเลมานานครึ่งเดือน"

ดังนั้นก่อนเรือกลับเข้าฝั่งอีก 1 หรือ 2 คืน ลูกเรือทุกคนจะบอกว่า รู้สึกตื่นเต้น ตีใจ ทำงานกันกระฉับกระฉ่าง เพื่อเร่งรีบให้งานแต่ละอย่างเสร็จเร็วไว อารมณ์ก็ดีขึ้น มีการพูดคุยนัดแนะกับเพื่อนทั้งในเรือลำเดียวกันและต่างลำกัน เพื่อนัดหมายที่จะไปดื่มกินกันหรือไปเที่ยวหญิงบริการกันเมื่อเรือกลับเข้าฝั่ง โดยมีการตระเตรียมคัดเลือกก๊วย ปู ปลา ตัวงาม ๆ ไว้เป็นกับแกล้ม ลูกเรือบอกว่าแม้แต่เวลาจะนอนก็มักจะนอนไม่ค่อยหลับ เพราะเหตุว่ามัวคิดฝันถึงสิ่งที่ตนต้องการแสวงหาทันทีที่เสร็จภาระงานเรือเมื่อกลับเข้าฝั่ง และได้รับการหยุดพัก 1-2 คืน

ดังนั้นลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม จึงมีอิทธิพลนำไปสู่แบบแผนการนั้นหนาकारของลูกเรือประมง โดยลูกเรือกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการณ์ผ่อนคลายและแสวงหาความสุขที่เสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชส์ทุกครั้งที่เรือจอดพัก เพราะหวังแต่เพียงเพื่อแสวงหาความสุขและความต้องการที่จะผ่อนคลายประการเดียว โดยไม่คำนึงถึงภาวะ

ความเสี่ยงที่ส่งผลต่อสุขภาพแต่อย่างไร

จากการศึกษาวิจัยของ เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ (2534) ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่าลูกเรือยังคงมีพฤติกรรมการเที่ยวหญิงบริการทุกเที่ยวเรือ คือ 1-3 ครั้งต่อการขึ้นฝั่ง 1 ครั้ง แรงจูงใจในการเที่ยวหญิงบริการ คือ ต้องการผ่อนคลาย หรือเกิดจากความคึกคะนองเพราะการดื่มเหล้า และต้องการใช้ชีวิตให้คุ้มค่า เนื่องจากอาชีพของตนต้องเสี่ยงภัยและไม่มีความแน่นอน

2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (รายได้, รายจ่าย)

จากการศึกษาพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วลูกเรือได้รับค่าตอบแทนในเที่ยวเรือหนึ่ง ๆ คนละ 1,500-2,000 บาท ซึ่งจากการสัมภาษณ์ลูกเรือส่วนใหญ่บอกว่ามีความพอใจในรายได้ที่ได้รับเพราะเพียงพอที่จะจับจ่ายหาซื้อความสุข โดยลูกเรือส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเป็นไปตามค่านิยมบริโภคนิยมที่แสดงออกมาในรูปของการนันทนาการซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ได้แก่

1. มีการนัดหมายกับกลุ่มเพื่อนร่วมวงดื่มสุรา ซึ่งอาจจะเป็นที่บ้านใต้ก้งเรือ หรือตามร้านอาหารในชุมชน แล้วแต่จะตกลงกัน
2. หลังจากได้ดื่มสุราไปแล้ว ลูกเรือส่วนใหญ่ก็จะต่อยด้วยการเที่ยวหญิงบริการ ซึ่งอาจจะไปที่ช่องหรือร้านอาหารที่มีหญิงบริการอยู่แล้ว และไม่เคยใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกัน

ซึ่งพฤติกรรมทั้งสองประเภทนี้ ลูกเรือบอกว่า เป็นของคู่กันกับชีวิตลูกเรือเมื่อเรือกลับเข้าฝั่ง เพราะบ้านก็ไม่ได้กลับ ชีวิตแวดล้อมไปด้วยเพื่อนก็ต้องคล้อยตามกันไปและลูกเรือมีความเห็นว่า ชีวิตที่ต้องตรากตรำทำงานมานาน ควรที่จะแสวงหาความสุขทุกรูปแบบ ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยของ สุกัญญา จงเอากวุฒิ และคณะ (2533) ได้รับข้อมูลในลักษณะเดียวกันนี้ว่า

"ลูกเรือส่วนใหญ่หาความบันเทิงโดยการเที่ยวโสเภณีทุกครั้งที่เรือจอดพัก และไม่ใช้ถุงยางอนามัยถึงร้อยละ 87"

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับการบอกเล่าจากใต้ก้งเรือเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของลูกเรือว่า "ลูกเรือส่วนใหญ่ดื่มเหล้าเก่ง บางคนดื่มเหล้าติดนอน จนกระทั่งเรือจะออกอยู่แล้วยังไม่สร้างเมา ต้องช่วยกันหามลงเรือ แล้วค่อยไปหาเมาในทะเล หรือ

บางคนเม้าหัวราน้ำจนออกเรือไม่ได้ และแทบทุกลำเรือจะมีลูกเรือติดยาเสพติด 1-3 คน อีกทั้งชอบเที่ยวหญิงบริการทุกครั้งที่เราจอดพัก บางคนเรือถึงกำหนดออกก็ยังไม่มา ยังอยู่ในช่อง ต้องไปตามหากัน แม้แต่เจ้าของช่องและหญิงบริการเองก็ยอมรับว่า รายได้ส่วนใหญ่ได้มาจากลูกเรือ ทำให้ยังคงกิจการอยู่ได้ ตนเคยเตือนว่า อย่า! เที่ยวหญิงให้มากนักเก็บเงินไว้บ้าง พวกลูกเรือหาเงินจ่ายวัน หาววันจ่ายคืน เงินได้มาเป็นกอบเป็นกำ แต่ใช้บริบทาเดียวหมด และไม่เคยเห็นใครส่งเงินให้พ่อแม่ต่างบ้านทั้ง ๆ ที่บางคนบอกว่าทางบ้านลำบากแต่พอเรือเข้าฝั่งก็หมดไปกับการเที่ยวทุกครั้ง"

และในทำนองเดียวกันจากผลการสัมภาษณ์ลูกเรือส่วนใหญ่ได้บอกกับผู้วิจัยว่า "พวกตนเก็บเงินไม่ได้ทั้ง ๆ ที่ตอนออกเรืออยู่ในทะเลคิดจะเก็บเงินฝากธนาคาร แต่พอเรือกลับเข้าฝั่งได้พบปะนัดหมายกับเพื่อนก็จ่ายกันจนหมดกระเป๋าก็ไปทุกที พวกลูกเรือใจสปรอตใจกว้างเหมือนทะเล ไม่รู้จักค่าของเงินเพื่อเก็บ รู้แต่ว่าเงินเท่านั้นที่จะหาซื้อความสุขได้ เช่น ความทุกข์และความเหน็ดเหนื่อย อีกประการไม่มีเวลาจับผู้หญิง ต้องใช้เงินอย่างเดี๋ยวจึงจะเข้าถึง และหาความสุขไปได้ชั่วคราวครั้งชั่วคราวตามช่องหรือตามร้านอาหาร แม้ว่าจ่ายกันจนหมดกระเป๋าก็ไม่ต้องกลัวอดข้าวเพราะในเรือมีอาหารให้กินทุกมื้อ ถ้าแก่เรือรับเลี้ยงตลอด"

ดังนั้นการมีรายได้ของลูกเรือกับการที่ต้องอยู่ในสังคมกลุ่มเพื่อนจึงเป็นเหตุนำไปสู่การดื่มสุราและเที่ยวหญิงบริการ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวีที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเมื่อเรือกลับเข้าฝั่งจอดพัก

2.3 ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ได้ดำเนินการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.3.1 ปัจจัยความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน

วิถีชีวิตลูกเรือประมงไม่ว่าจะอยู่บนฝั่งหรือออกเรืออยู่กลางทะเลได้มีความสัมพันธ์แวดล้อมไปด้วยกลุ่มเพื่อนลูกเรือด้วยกันเท่านั้น โดยทั่วไปลูกเรือแต่ละคนมีเพื่อนสนิทคู่หูหรือคู่เที่ยวกันเป็นประจำยามเรือเข้าฝั่งจอดพักหนึ่งถึงสองคน ซึ่งอาจจะ เป็นเพื่อนที่อยู่ในเรือลำเดียวกันหรืออยู่ต่างลำกัน ซึ่งลูกเรือส่วนใหญ่กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า "ชีวิตเด็กเรือ ขาดเพื่อนไม่ได้ เพราะยามเรือกลับเข้าฝั่ง ไม่รู้จะไปไหน บ้านก็ไม่ได้กลับก็ต้องคบเพื่อนไว้คุยและกอดคอกไปเที่ยวด้วยกัน จะได้ไม่เหงา" จากการศึกษาพบว่า

กลุ่มลูกเรือทุกคนล้วนแต่มีคุณลักษณะที่เหมือนกันทั้งในด้านพื้นฐานความคิด ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมในเรื่องการกิน การเที่ยว หรือการเสพ ซึ่งเป็นแบบแผนของการนั้นหนาการทำให้สังคมกลุ่มมีความแนบแน่นยิ่งขึ้น เพราะมีพฤติกรรมที่มักจะทำอะไรเหมือน ๆ กัน ด้วยการคล้อยตามหรือเอาแบบอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องพฤติกรรมบริโภคนิยม สังเกตเห็นได้ชัดในเรื่องของการชอบสังสรรค์ตั้งวงกินเหล้า เล่นการพนัน หรือมั่วสุมยาเสพติด และการเที่ยวหญิงบริการ การสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนนั้นได้มีการสื่อสารนัดหมายกันก่อนเรียกกลับเข้าฝั่งทุกครั้ง และลูกเรือมีความคิดเห็นว่า

"การทำอะไรคล้อยตามกันหรือเหมือน ๆ กัน เป็นการปรับตัวเข้าหาสังคมกลุ่มพวกเดียวกัน ช่วยลดความขัดแย้ง ไปไหนมาไหนด้วยกันได้ ซึ่งสังคมภายนอกหรือพวกเด้าแกก็ไม่ค่อยเข้าใจพวกลูกเรือหรือกว่าเราอยู่กันอย่างไร พวกเราใช้ชีวิตต่างไปจากสังคมชาวบ้านทั่วไป สิ่งไหน อากรู้ อากรอง ก็ต้องลองให้รู้ ไม่นั้นเพื่อนจะหาว่า ไม่แน่จริง...ใจไม่ถึง...หรือเป็นตุ๊ด"

จากแนวคิดทฤษฎีความผูกพันทางสังคมกล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และมีผลทำให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่สังคมต้องการ เพื่อสร้างความพอใจในการยอมรับ นั่นก็คือ "พฤติกรรมของบุคคลถูกควบคุมโดยสังคมที่แวดล้อม" เช่นเดียวกับพฤติกรรมของลูกเรือประมง ซึ่งถูกกำหนดโดยอิทธิพลของสังคมกลุ่มเพื่อน

2.3.2 ปัจจัยทางด้านค่านิยม ได้ศึกษาออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ

ค่านิยมที่เกิดจากการถ่ายทอดในสังคมกลุ่มเพื่อน

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ สันทนากลุ่มและสังเกตุ ลูกเรือประมง สรุปข้อมูลได้ว่า ลูกเรือยึดมั่นอยู่กับกลุ่มเพื่อนเป็นหลัก และมีพฤติกรรมที่ผูกมัดไปกับค่านิยมทางสังคมกลุ่มเพื่อนจะได้มีเอกลักษณ์ที่เหมือนกัน อันแสดงถึงความไม่ขัดแย้งไปด้วยกันได้ และคุยกันได้นาน พฤติกรรมเหล่านั้นได้แก่

1) การลักตามตัว โดยลูกเรือผู้หนึ่งซึ่งลักหน้าอกเป็นลายมังกรได้ให้เหตุผลถึงการลักของลูกเรือว่า ส่วนใหญ่กระทำไปด้วยความคิดต่าง ๆ กันคือ

- เพื่อให้ดูเป็นศิลปะ และเป็นสัญลักษณ์แห่งความ

โก้เก๋

- เกิดมาเป็นลูกผู้ชายต้องมีของขลังติดตัว หากเกิดเหตุร้ายก็จะผ่อนหนักเป็นเบา

- บางคนเห็นเพื่อนลักตามตัว ก็ลักตามดูบ้าง ไม่ได้คิดอะไรสนุกตามเพื่อนเท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมการลักจะทำกันเป็นกลุ่มและใช้ข้อปลีกการลักร่วมกัน

2) การเสริมแต่งอวัยวะเพศ กรณีการนิยมฝังมุก ทั้งนี้เพื่อหวังผลแต่เพียงเพิ่มความแปลกใหม่ และความสุขในการไปเที่ยวหญิงบริการทางเพศ และเมื่อเสริมแต่งแล้วก็ต้องไปลองให้รู้ พฤติกรรมเช่นนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่ได้นำไปสู่การเที่ยวหญิงบริการ

ผู้วิจัยได้สนทนากับหญิงบริการถึงกรณีลูกเรือที่ฝังมุก หญิงบริการได้เล่าให้ฟังว่า ... "ลูกเรือที่ฝังมุกนั้นพวกตนไม่ยอมให้บริการเลยเพราะร่วมหลับนอนแล้วมีผลเกิดขึ้นและต้องซื้อยาแก้ปวดมากิน และลูกเรือที่ฝังมุกใส่ถุงยางอนามัยก็ไม่ได้ เพราะถุงยางมักแตกง่าย" ดังนั้นการมีพฤติกรรมเช่นนี้ทำให้คู่เพศสัมพันธ์ง่ายต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี

3) มีการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยตามค่านิยมบริโภคที่หมดไปกับการดื่มสุรา และเที่ยวหญิงบริการ ดังสำนวนที่มักมีการกล่าวถึงพวกลูกเรือว่าเป็น "เสือผู้หญิง สิงห์ขี้เหล้า"

ได้กั๊งเรือคนหนึ่งซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นหมู่ที่ 16 ทำงานเรือมาเป็นเวลา 30 ปีได้กล่าวว่า "ลูกเรือจ่ายเงินไม่สมกับที่ทำงานมาเห็นดเห็น้อยเปลืองคนเดียวหมดตัวแล้ว จ่ายไม่คิดหน้าคิดหลัง ไม่เสียดาย เพราะลูกเรือมักพูดเสมอว่าเงินนั้นหาง่าย วันนีหมด พรุ่งนี้หาใหม่ได้อีก พวกลูกเรือใจถึงทุกเรื่อง ไม่กลัวอะไร พอเรือกลับเข้าฝั่งก็มัวเมาไปกับการดื่มการเที่ยวอย่างเดียว"

4) เชื่อว่าการมาใช้ชีวิตลูกเรือ หนีไม่พ้นเรื่อง บุหรี่ เหล้าและผู้หญิง ไม่เคยลองมาก่อน ก็อยากลองขึ้นมา เพราะเพื่อนจูงใจ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นในสังคมวัยรุ่นชาย เพราะถูกสังคมกลุ่มครอบงำให้กล้าที่จะแสดงออกถึงการอยากสู้ออยากลอง โดยเฉพาะคำว่า "ลองหรือยัง" ได้กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาประสบการณ์ทางเพศ ดังนั้นความเชื่อเช่นนี้ จึงสอดคล้องกับแบบแผนการนันทนาการของลูกเรือประมงที่มี

พฤติกรรมคล้ายตามค่านิยมสังคมกลุ่ม ด้วยการร่วมวงดื่มสุรา และเที่ยวหญิงบริการโดยไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวีได้เป็นอย่างดี

ค่านิยมดังกล่าวนี้เกิดจากการที่บุคคลได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในสังคมและสังคมมีอิทธิพลต่อการเกิดค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคล

ค่านิยมที่เกิดจากวัฒนธรรมครอบครัว

จากการสัมภาษณ์พบว่า ค่านิยมของลูกเรือส่วนหนึ่งถูกหล่อหลอมมาจากวัฒนธรรมของครอบครัวและยังคงมีอยู่ในวิถีชีวิต โดยลูกเรือส่วนใหญ่เชื่อในเรื่องเคราะห์กรรม และโชคลาภ เช่น ในเรื่องความเจ็บป่วยบางอย่างนั้น ลูกเรือบอกว่าหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะเป็นเรื่องของเคราะห์กรรม โดยเฉพาะโรคเอดส์ ถือว่าเป็นโรคที่ต้องเสี่ยงดวง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าลูกเรือไม่ได้ตระหนักในเรื่องของการป้องกัน และกล้าที่จะเผชิญกับความเสี่ยงต่อการรับเชื้อเอชไอวี และในที่สุดก็จะกลายเป็นพาหะแพร่เชื้อต่อไปไม่จบสิ้น

2.3.3 ความเชื่อซึ่งเป็นข้อห้ามที่เกิดจากอาชีพและนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมือนกัน ได้แก่

- 1) นับถือแม่ย่านาง ซึ่งถือว่าเป็นวิญญาณประจำหัวเรือ ที่จะบันดาลให้เกิดความมั่งคั่งในการทำประมง เพราะฉะนั้นก่อนเรือออกไต่กังเรือจะจุดธูปกราบไหว้และจุดประทัดบอกกล่าว เพื่อความเป็นสิริมงคล
- 2) นับถือตาขุนทะเล ตาปะขาว กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งเปรียบเสมือนเจ้าแห่งทะเล ที่จะคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินในขณะเรือออกทะเล
- 3) ห้ามนำผู้หญิงลงเรือไปด้วยกัน เพราะจะเกิดความอับมงคล
- 4) ห้ามนำสุราลงไปดื่มกัน ขณะเรือออกทะเล เพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาทและอาจทำให้เสียการงาน
- 5) เรือบางลำ เค้าแก่เรือห้ามนำของ (ยาเส้นติด) ลงเรือขณะเรือออกทะเล เพราะกลัวเรือจะโดนเจ้าหน้าที่ตำรวจจับหากมีการตรวจค้น (แต่มักจะควบคุมยาก ต้องปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของไต่กังเรือจัดการแก้ปัญหา)
- 6) เค้าแก่เรือบางลำ ห้ามนำเนื้อวัว เนื้อควายลง

เรือ เพราะเชื่อว่าทำให้เรือลากของได้น้อย อັทคัตผิดเคื่อง

7) ห้ามขับถ่ายและสวมรองเท้าเหยียบย่านริเวณ

หัวเรือ เพราะเป็นที่อยู่ของแม่ย่านาง

ตั้งนั้นความเชื่อดังกล่าว จึงเป็นไปตามปทัสถานของสังคม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและเพื่อสร้างการยอมรับเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน โดยมีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงการมีวัฒนธรรมที่เหมือนกัน

2.4 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.4.1 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมการสื่อสารและการเปิดรับ

ข่าวสารทั่วไป

ในชีวิตประจำวันของลูกเรือ ได้ติดต่อสื่อสารและเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มเพื่อนลูกเรือด้วยกันมากที่สุด เพราะชีวิตและเวลาผูกพันอยู่กับสังคมกลุ่มเพื่อน ส่วนโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนสื่อเดียวที่มีอยู่ในเรือ แต่ลูกเรือมีโอกาสเปิดรับน้อยมาก เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการทำงาน และโดยเฉพาะรายการภาคข่าวของโทรทัศน์ตรงกับช่วงการทำงานของลูกเรือ ลูกเรือจึงมีโอกาสเปิดรับรายการบันเทิงมากกว่ารายการข่าวสารความรู้ ทำให้ขาดการรับรู้ข่าวสารบ้านเมือง และไม่มีความไวต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง และเกิดลักษณะนิสัยยอมรับฟังการบอกเล่าข่าวสารต่อ ๆ กัน จากเพื่อนมากกว่าที่จะแสวงหาข่าวสารความรู้จากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ ทำให้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการครอบงำความคิดและความเชื่อในข่าวลือต่าง ๆ ได้ง่าย นอกจากนี้ลูกเรือชอบเปิดรับนิตยสารบันเทิงบางประเภท โดยให้เหตุผลว่าช่วยคลายเหงาและอ่านแล้วช่วยให้คลายเครียด เพราะเป็นเรื่องเบาสมอง เช่น บางกอก ทานตะวัน หนังสือมวย และหนังสือกระตุ้นทางกามารมณ์ ซึ่งนิยมอ่านกันมากและซื้อหากันทุกเที่ยวเรือได้แก่ นวลนาง, ทีเด็ด และไทยเพลย์บอย

นอกจากนี้ในขณะที่เรือจอดที่ลูกเรือส่วนใหญ่มักจะหาโอกาสไปชมภาพยนตร์ ซึ่งลูกเรือบางคนเมื่อชมภาพยนตร์ไปแล้วก็จะไปเที่ยวหญิงบริการต่อและในหมู่ที่ 16 มีหนังสือกลางแปลงไปฉายเกือบตลอดเดือน และปิดท้ายด้วยการแถมหนังประเภทกระตุ้นทางกามารมณ์อีก 1-2 เรื่อง

จึงเห็นได้ว่าสื่อบนเท็กซุกเรือเปิดรับนั้นส่วนใหญ่มักจะย้ายไปในเรื่องของกามารมณ์ และนำไปสู่การมีพฤติกรรมทางเพศ และสื่อที่สำคัญคือ กลุ่มเพื่อนซึ่งได้มีบทบาทต่อการสื่อสารที่ชักชวนไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ ดังเช่นกรณีการนัดหมายเพื่อน ๆ ไปร่วมวงตี๋มสุราหรือเที่ยวหญิงบริการเมื่อเรือกลับเข้าถึงฝั่ง โดยไว้วิทยุสื่อสารที่มีอยู่ในเรือส่งข่าวนัดหมายไปยังเพื่อนสนิทที่อยู่ต่างลำเรือกัน ดังนั้นการยอมรับการสื่อสารระหว่างเพื่อนมากกว่าสื่ออื่นใด ทำให้สังคมลูกเรือประมงรับรู้ข่าวสารจากสังคมภายนอกได้น้อยมาก และเกิดข่าวลือในเรื่องต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะเรื่องโรคเอดส์ ยังคงมีการรับรู้ที่สับสน เพราะเกิดจากการสื่อสารภายในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน

2.4.2 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเรื่องโรค

เอดส์ พบว่า

ลูกเรือส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจที่จะแสวงหาข่าวสารความรู้เรื่องโรคเอดส์ แม้ว่าได้มีการรับรู้เรื่องโรคเอดส์ครั้งแรกจากโทรทัศน์ แต่เป็นการเปิดรับโดยบังเอิญ ซึ่งลูกเรือบอกว่า ดูแค่ผ่านไม่ได้ใส่ใจมากนักเพราะข่าวจากโทรทัศน์ไม่ได้เสนอในรายละเอียด และถ้าเพื่อนคนใดได้ดูก็จะมาพูดกันต่อ ๆ เชิงล้อเล่นและเป็นการขู่เพื่อนเสียมากกว่า ดังตัวอย่างข้อความการสื่อสารเรื่องโรคเอดส์ในกลุ่มลูกเรือ ซึ่งลูกเรือได้กล่าวให้ผู้วิจัยฟังว่า ส่วนใหญ่จะพูดคุยนเวียนกันอยู่แต่เพียงว่า

“อย่าเที่ยวหญิงให้มาก ระวังเอดส์ไว้บ้าง”

“เที่ยวหญิงมาก ไม่กลัวเอดส์บ้างหรือ?...”

“เอดส์ไม่กลัว กลัวอดมากกว่า”

“เอดส์ตัวมันเป็นอย่างไร?” เพื่อน ๆ ก็จะตอบว่า

“ตัวมันแดง ๆ เป็นผื่นขึ้นตามผิวหนัง ผอมแห้ง” และหากลูกเรือคนใดมีรูปร่างลักษณะดังกล่าวก็จะถูกเพื่อนล้อว่า “เป็นตัวเอดส์”

ดังนั้นข่าวคราวโรคเอดส์ส่วนใหญ่เกิดจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมากกว่าการแสวงหาข่าวสารข้อเท็จจริง จากสื่อมวลชน/สื่อสิ่งพิมพ์ เฉพาะกิจ ทำให้ลูกเรือเกิดการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องและเกิดข่าวลือไปต่าง ๆ นานาในสังคมลูกเรือประมง ดังกรณีตัวอย่างผลการสัมภาษณ์ลูกเรือเป็นรายบุคคลในเรื่องดังกล่าว ซึ่งแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ กันดังนี้

"หนุ่ม" ซึ่งทำหน้าที่เป็นจุมพืออยู่ที่หมู่ 3 ได้กล่าวว่า "เอตส์ คงไม่มีจริงดังที่เป็นข่าว แต่เป็นนโยบายของรัฐบาลต้องการขายถุงยางอนามัยมากกว่า หรือต้องการขู่ไม่ให้เที่ยวผู้หญิง"

"วัน" หนุ่มใหญ่วัย 35 ปี เป็นมือสองอยู่ในเรือวนลาก หมู่ที่ 3 กล่าวว่า "เอตส์เป็นโรคเกี่ยวกับน้ำเหลืองเสีย เลือดเสีย สมัยปู่ย่าตายายก็เป็นกัน เพียงแต่ไม่ได้เรียกชื่อว่า "เอตส์" เท่านั้น"

"คร" ลูกเรือวัยเบญจเพส หมู่ที่ 16 ได้บอกว่า "อยู่ที่นี้มานานไม่เคยเห็นใครเป็นเอตส์ และไม่เคยได้ยินข่าวว่าเอตส์เป็นแล้วตาย รู้แต่ว่า น้ำหนักลด ผอมร่วง ตัวเหลือง มีผื่นขึ้นตามผิวหนัง"

บังหมาน ซึ่งเป็นอินจิเนียร์อยู่ในเรือวนลากมา 8 ปี ได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า "เดี๋ยวนี้ถ้าใครพูดถึงโรคเอตส์อีก เพื่อนก็จะพูดสวนกลับมาว่า พูดไปทำไมนัก ตอนนี้โทรทัศน์ไม่เห็นออกข่าว เอตส์คงหมดไปแล้ว ไม่เหมือนบิก่อน ๆ ใคร ๆ ก็พูดถึงแต่เอตส์"

ทัศนคติต่าง ๆ ดังกล่าวของลูกเรือได้สะท้อนให้เห็นว่า ลูกเรือขาดการรับรู้ข่าวสารโรคเอตส์ที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความเชื่อที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

ตรงค์หรือเพื่อน ๆ ลูกเรือเรียกกันว่า "ไอ้ก้านยาว" ได้บอกว่าเคยอ่านข่าวโรคเอตส์ในหนังสือบางกอก ตอนอ่านก็รู้สึกกลัว ๆ แต่ก็นึกเสียวว่า ถึงคราวจะเป็นก็ต้องเป็นเลขไม่กลัว โปสเตอร์ที่เคยเห็นติดในที่สาธารณะแต่เป็นรอยฉีก ตนเองคิดว่า เดี่ยวนี้ไม่ต้องติดแล้ว เพราะทุกคนรู้จักโรคเอตส์ และตามช่องก็ไม่เคยเห็น แผ่นภาพข่าวโรคเอตส์ เคยคุยเรื่องโรคเอตส์ กับหญิงบริการเหมือนกัน แต่คุยกันไม่จริงจังอะไร เช่น หญิงบริการถามว่า "ไม่กลัวเอตส์บ้างหรือ ถ้ากลัวก็ใส่ถุงแล้วกัน ... แต่ผมก็ตอบว่า ... เอตส์ไม่กลัว กลัวอดมากกว่า ถ้ากลัวแล้วจะทำไม" หรือบางครั้งจะสวนกลับมาว่า "ถ้าจะเป็นเอตส์จริงเฮอนั้นแหละต้องตายไปแล้ว เพราะรับแขกมาก, หญิงเลยตอบว่า ..เออจริง"

การสื่อสารต่อกันเช่นนี้ แสดงว่า "ความกลัวเอตส์" เป็นการรับรู้ที่ไม่ได้มีความหมายต่อการกระตุ้นให้คู่เพศสัมพันธ์เกิดความตระหนักในเรื่องการป้องกันเพราะสาเหตุสำคัญเกิดจากจุดที่คู่สนทนาขาดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องโรคเอตส์ เนื้อหาของการสื่อสารเป็นไปในลักษณะรวบรัดตัดความ ขาดสาระสำคัญในเรื่องของ

เหตุผลและข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ลูกเรือขาดความสนใจต่อการเปิดรับข่าวสารความรู้จากสื่อเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง เพราะการรับรู้แค่ผิวเผินไม่ได้ก่อให้เกิดความตระหนักถึงการป้องกัน และจากผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า บุคคลที่มีการศึกษาน้อย มีพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารความรู้จากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจน้อยตามไปด้วย

สำหรับสื่อเฉพาะกิจซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ของทางราชการ นั้น ลูกเรือบอกว่าไม่เคยได้รับยกเว้นมีลูกเรืออยู่ 1 ราย ป่วยเป็นซิฟิลิสและไปเข้ารับการรักษาที่ศูนย์กามโรคได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ก่อนกลับก็ได้รับแจกแผ่นพับเรื่อง โรคเอดส์ แต่เจ้าตัวบอกว่า ไม่อยากอ่าน หมอได้อธิบายให้ฟังชอบที่จะให้หมอคุยให้ฟังมากกว่า เพราะถ้าหากไม่เข้าใจก็จะได้ซักถามทันที พวกตนชอบดู ชอบฟังมากกว่าชอบอ่านหนังสือ นอกจากหนังสือบันเทิงเท่านั้น อ่านแล้ว เขาสมองดี อยากจะให้โทรทัศน์ออกข่าวที่เป็นจริงว่า ขณะนี้ใครเป็นโรคเอดส์บ้าง อยู่ที่ไหน ป่วยกันก็มากน้อยแล้ว เชื่อว่าข่าวโรคเอดส์ที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์อยู่ในขณะนี้มันยังบิดบังข้อเท็จจริงอยู่อีกมาก พวกตนอยากรู้และอยากเห็นอาการผู้ป่วยจริง ๆ ว่าเป็นอย่างไร ไม่เช่นนั้นก็ไม่รู้สึกกลัว การเสนอข่าวแค่ตัวหนังสือ ไม้มีความหมาย อยากเห็นภาพจริงร่วมด้วย ข่าวที่ออกมาตนจึงรู้สึกว่า ขู่ไม่ให้เที่ยวผู้หญิงเสียมากกว่าลูกเรือบางคนก็สนใจที่จะหาหนังสือเรื่องโรคเอดส์มาอ่าน หลังจากได้พูดคุยกับผู้วิจัย และต่อมาผู้วิจัยก็ได้มอบหนังสือเรื่องโรคเอดส์ไปให้อ่าน ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า "อ่านง่าย" ดูท่าทางสนใจมากจนเพื่อน ๆ พุดแซวว่า "สงสัยมันจะเป็นเอดส์และถ้าไม่แน่ใจก็ไปตรวจเลือดซิ จะได้ไม่ต้องคิดมากเป็นโรคประสาท" เนื่องจากอ่านง่ายเที่ยวหญิงมามาก ทุกเที่ยวเรือ และไม่เคยคิดป้องกัน เมื่อได้อ่านหนังสือดังกล่าว ก็รู้สึกกลัวขึ้นมาว่าตัวเองน่าจะเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ แต่ที่สุดแล้วก็ไม่กล้าที่จะตัดสินใจไปเจาะเลือดตรวจ เนื่องจากลูกเรือส่วนใหญ่ได้ข่าวมาว่า "ถ้าใครไปเจาะเลือดที่โรงพยาบาล หากผลเลือดเป็นบวก จะถูกจับส่งไปรักษาที่ศูนย์และไม่มีโอกาสได้พบหน้าใคร เพราะสังคมรังเกียจ" ข่าวคราวดังกล่าวนี้มีการพูดเล่าต่อ ๆ กันในกลุ่มลูกเรือประมงทั้งสองหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ ถึงแม้จะสะท้อนให้เห็นว่า ในความรู้สึกนึกคิดแล้ว ลูกเรือมีความสนใจที่จะรับรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโรคเอดส์ แต่เนื่องจากสภาพสังคมของลูกเรือประมงเป็นสิ่งคมปิดที่แวดล้อมเฉพาะกลุ่มเพื่อน ทำให้ลูกเรือขาดความสนใจที่จะออกไปแสวงหาข่าวสารและเปิดรับข่าวสารความรู้จากสื่อเผยแพร่ เพราะเคยชินกับการมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจาก "สื่อบุคคล" ที่เป็นกลุ่มเพื่อนมากกว่า จึง

ทำให้เกิดข่าวลือไม่สิ้นสุดและมีผลต่อการรับรู้ข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง ลุกเรือจึงยังไม่มั่นใจและไม่ตั้งใจจริงที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

2.4.3 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมกรรับรู้เรื่องโรคเอดส์ เมื่อได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น พบว่า พฤติกรรมกรรับรู้เรื่องโรคเอดส์ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านคุณลักษณะประชากรในส่วนของระดับการศึกษาและปัจจัยทางด้านพฤติกรรมกรสื่อสารและการเปิดรับข่าวสาร และจากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ โดยใช้แนวคำถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดกับลูกเรือไปนั้น พบว่าลูกเรือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์ดังนี้

1) โรคเอดส์ ติดต่อจาก

1.1 การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการโดยไม่ได้

ใช้ถุงยางอนามัย

1.2 การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน

1.3 การใช้เสื้อผ้า และของใช้ร่วมกัน หรือกิน

อาหารร่วมกันกับผู้ติดเชื้อ

1.4 น้ำลายของผู้ติดเชื้อ

1.5 ถูกยุงกัด ถ้าหากยุงตัวนั้นไปกัดผู้ติดเชื้อ

เอดส์มาแล้ว

1.6 ใช้ห้องน้ำ/ห้องส้วม ร่วมกันกับผู้ติดเชื้อ

2) โรคเอดส์ป้องกันได้ แต่รักษาไม่ได้ ซึ่งต่างกับ

กามโรคตรงที่รักษาหาย

3) อาการของโรคเอดส์ หลังจากรับเชื้อเข้าไป

ประมาณ 15 วัน ก็จะแสดงอาการดังนี้

3.1 น้ำหนักลด ผอมลงมาก

3.2 ท้องเสียบ่อย

3.3 ตัวเหลือง และเป็นแผลเน่าเปื่อยตามเนื้อ

ตามตัว ซึ่งอาการของโรคเอดส์ แสดงให้เห็นชัดเจนนอก แต่กามโรคมีอาการอยู่ภายใน

4) หากต้องการรู้ว่า ใครติดเชื้อเอดส์ต้องไปเจาะ

เลือดตรวจ

5) เชื้อเอดส์สามารถถ่ายทอดไปสู่ภรรยา และลูกได้ เช่นเดียวกับกามโรค

การรับรู้เรื่องโรคเอดส์ของลูกเรือประมงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าลูกเรือยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการติดต่อของโรคที่แท้จริง และอาการของโรค ซึ่งยังมีความสับสนอยู่หลายประการ ส่งผลให้ลูกเรือมีความเชื่อและมีทัศนคติต่อโรคเอดส์ที่ไม่ถูกต้องตามไปด้วย

ดังนั้นการรับรู้ภาวะการคุกคามของโรคในแต่ละบุคคล เป็นไปอย่างไรนั้น มีผลมาจากปัจจัยร่วม ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะของผู้รับสาร กลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้ทำการสื่อสารติดต่อกัน และปัจจัยกระตุ้นที่เกิดจากการรณรงค์ทางสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และผลของการรับรู้มีความสัมพันธ์กับการมีทัศนคติ

ทัศนคติต่อโรคเอดส์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ลูกเรือมีความรู้ ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ทำให้ลูกเรือมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องหลายประการ ดังนี้

1) เชื่อว่า โรคเอดส์เกิดขึ้นครั้งแรกจากนกกระเหย และเกิดขึ้นในกลุ่มฝรั่งกลุ่มแรก ฉะนั้นแถวบ้านเรา (ในชุมชนที่ศึกษาวิจัย) คงไม่มีเอดส์ เพราะไม่มีฝรั่งมาเที่ยว แถวเกาะสมุยอาจจะไม่มีเพราะมีฝรั่งมาเที่ยวมาก แต่ยังไม่เคยได้ข่าวว่า หญิงบริการแถวเกาะสมุยเป็นเอดส์

2) ครั้งหนึ่งของผู้ถูกสัมภาษณ์เชื่อว่า ตนเองปลอดภัย โดยให้ความเห็นว่า

2.1 ไม่เคยใช้เข็มฉีดยาร่วมกับใคร
2.2 จำนวนการเที่ยวหญิงบริการน้อยกว่าคนตามบ้าน เพราะเวลาส่วนใหญ่ออกเรืออยู่กลางทะเล คิดว่ามีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์น้อย

2.3 ถึงแม้ตนจะเที่ยวหญิงแก่ แต่ก็กินยาล้างลำกล้องทุกครั้งหรือกินโซดา ซึ่งเพื่อนบอกว่า จะฆ่าเชื้อได้

2.4 เลือกผู้หญิงชาว ตูสอะอาด

2.5 การเที่ยวหญิง จะไปประเดิมคนแรกในการเที่ยวทุกครั้ง

และยังรับแขกน้อย

เป็นที่ไม่นอนด้วย เช่น

ผ่าว ๆ แสดงว่าเป็นโรค

2.6 เลือกผู้หญิงที่เพิ่งมาขายบริการใหม่ ๆ

2.7 ทดสอบผู้หญิงก่อนว่าเป็นโรคหรือไม่ ถ้ารู้ว่า

- สัมผัสหน้าท้องว่า ร้อนหรือไม่ ถ้าร้อน

- มีกลิ่น หรือไม่

- มีแผล หรือไม่

- มีรอยเข็มฉีดยา หรือไม่

2.8 เชื่อว่า เอดส์เป็นข่าวโคมลอยผ่านมาจาก
โทรทัศน์ คงจะเป็นโรคผิวหนังชนิดหนึ่งเท่านั้น ที่เกิดจากการหมักหมมของเหงื่อ ซึ่งเหงื่อ
แต่ละคนไม่เหมือนกัน

2.9 ในห้องบ้านเรา ไม่เคยเห็นฝรั่งมาเที่ยว
คิดว่าคงปลอดภัยเชื้อเอดส์

2.10 กิจการห้องบ้านเรายังไม่ชบเซาแสดงว่า
ยังไม่มีเอดส์

2.11 บ้านเราไม่เคยได้ข่าวว่าใครเป็นเอดส์
ตนเองเที่ยวหญิงมามาก ก็ไม่เห็นเป็นโรคเอดส์ แต่ถ้ารู้ว่าใครเป็นบ้างก็คงจะนึกกลัว
และเมื่อนั้นก็คอยคิดหาทางป้องกันต่อไป

2.12 ตอนนี้เชื้อเอดส์คงสูญพันธุ์ไปแล้ว เพราะ
ไม่ค่อยมีใครพูดถึง โทรทัศน์ก็ไม่เห็นออกข่าว

3) ส่วนอีกครั้งหนึ่งของผู้ถูกสัมภาษณ์ เชื่อว่าตนเองมี
โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ เนื่องจากมีความคิดว่า

3.1 เที่ยวหญิงมามาก และไม่เคยใช้ถุงยางอนามัย

3.2 กินเหล้าเข้าไปแล้ว พอเริ่มเมา หรือเมา

ได้ที่ก็ลืมนึกที่จะเลือกผู้หญิง ใครก็ได้ทั้งนั้น

3.3 เที่ยวหญิงราคาถูก เพราะมี 100 บาทก็

เที่ยวได้

กลุ่มดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่บอกว่า กลัวโรคเอดส์
มากเพราะเชื่อว่า

เดียว

- เป็นโรครุมาน รักษาไม่หายรอวันตายอย่าง

- ได้ข่าวว่าจะถูกจับไปขัง ดังคำกล่าวของลูกเรือ

ที่ป่วยเป็นซึฟิลิสว่า "ตอนที่ผมร่วงไม่คิดว่าเป็นโรค ก็ไปซื้อยาแก้ผมร่วงมารักษา แต่อยู่ ๆ
น้ำหนักลดลงมากเป็น 10 กิโลกรัม เลยไปตรวจที่ศูนย์กามโรค ใจก็ไม่ติงกลัวจะเป็นเอดส์...
ถ้าหมอบอกผลเลือดว่าเป็นเอดส์จริง จะบอกหมอขอกลับไปลาพ่อแม่ก่อน แล้วค่อยกลับมาให้
หมอจับตัวไป..."

4) เชื่อว่า คนที่ร่วมเพศแบบนิสตา (เล่นท่ามาก)
จะติดเอดส์ได้ง่าย เพราะธรรมชาติให้มาแล้ว แต่ใช้ผิดที่

5) เชื่อว่า หญิงบริการที่หน้าตาสวย รูปร่างดีจะมี
ผู้ชายนอนมาก มีโอกาสติดเชื่อเอดส์มากกว่าหญิงบริการที่ไม่สวย เพราะรับแขกได้น้อย

6) เชื่อว่า หญิงบริการติดเอดส์ ง่ายกว่าชายนัก
เที่ยวเพราะหญิงบริการ มีกับชายจำนวนมาก แต่ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ จำนวนชายนักเที่ยวมี
โอกาสรับเชื่อเอดส์ได้มาก เพราะหญิง 1 คน สามารถแพร่เชื่อให้แก่ชายถึง 20 คน

7) ครั้งหนึ่งของผู้ถูกสัมภาษณ์ เชื่อว่าหญิงบริการที่
เป็นนักร้องจะติดเชื่อเอดส์น้อยกว่าหญิงตามห้องเพราะค่าตัวแพงเลือกรับแขกได้ตามความพอใจ
ไม่รับแขกพร่ำเพรื่อ แต่อีกครึ่งหนึ่งเชื่อว่า หญิงบริการที่เป็นนักร้องและหญิงบริการตามห้อง
มีโอกาสติดเชื่อเอดส์พอ ๆ กัน เพราะเคยเห็นเจ้าแกเรื่อไปเที่ยวนักร้อง ยังได้โรคกลับมา
และหญิงบริการตามห้อง หรือหญิงบริการตามร้านอาหาร ก็คือพวกเดียวกัน เปลี่ยนงานกันไป
เปลี่ยนงานกันมา

8) เชื่อว่า เที่ยวหญิงบริการ เสี่ยงต่อการติดเชื่อ
เอดส์น้อยกว่าการใช้เข็มฉีดยาเสกติดร่วมกัน เที่ยวหญิงอย่างดีก็เป็นแค่นอน หรือผี หรือล่า
กล้องอัดเสบ เป็นแล้วก็รักษาหาย แต่การใช้เข็มอันตราย เพราะเชื่อจะผ่านเข้าไปในเส้น
เลือดโดยตรง เนื่องจากเข็มที่ใช้กันอยู่ เห็นได้ว่าล้างไม่สะอาดติดเชื่อได้ง่าย

9) เชื่อว่า ถ้าไปร่วมหลับนอนกับหญิงที่มีเชื่อเอดส์
ก็ติดได้ทันที ในกรณีที่เลือดของทั้งคู่เป็นกรุปเดียวกัน แต่ถ้าต่างกรุปกันอาจจะไม่ติด

10) มีความเห็นว่าผู้ชายเรา ถ้ามีแต่คิดถึงเรื่อง
เอดส์ ก็หมดโอกาสเที่ยวหญิง จึงขอเสี่ยงดวงดีกว่า บางคนหยุดเที่ยวในช่วงที่มีข่าวคราว
เรื่องโรคเอดส์หนาหู เพื่อนก็กล่าวหาว่า... เป็นตุ๊ด หรือ ... กลัวเมีย

11) โรคเอดส์เป็นโรคน่ากลัว แต่ก็ยังหยุดเที่ยวหญิง
ไม่ได้ เพราะส่วนใหญ่ทุกทีเหล่านาไป

12) เชื่อว่าถุงยางอนามัย ป้องกันเชื้อเอดส์ได้ แต่ที่
ไม่ใช่เพราะ

12.1 ไม่ได้รสชาติ ใส่แล้วเวลาหลังรู้สึกอึดอัด
ทำให้เสียอารมณ์ เคยใช้ครั้งเดียว เช็ดหลาบไปเลย และไม่ใช่อีก

12.2 เคยทดลองถ้าใส่ถุงร่วมเพศได้แค่ 2-3
นาที ก็หมดอารมณ์เลยถอดทิ้ง

12.3 ไปเที่ยวหญิงบริการขาประจำ เพราะ
มั่นใจต่อกันว่าไม่เป็นโรค

12.4 แม่เล่าเห็นว่า ช่องที่มีหญิงบริการน้อย
เลยไม่กำชับให้หญิงบริการนำถุงยางอนามัยไปใช้กับแขก ซึ่งหญิงบริการบางคนไม่เคยเตือน
ให้แขกใช้ ดังคำกล่าวยืนยันของลูกค้าเรือที่ป่วยเป็นซิฟิลิสว่า "ช่วงเริ่มต้นป่วยใหม่ ๆ ก็ยังคง
ไปเที่ยวหญิง และได้นำถุงยางอนามัยติดตัวไปด้วย แต่พอไปถึงที่หญิงบริการไม่เตือนให้ใช้
เลยไม่ได้ใส่"

12.5 นาน ๆ เรือถึงเข้าฝั่งหวังจะสนุกเต็มที่
หากให้ใส่ถุงยางอนามัยก็หมดสนุกแน่

12.6 หญิงบริการบางคนบอกว่า ใส่ถุงแล้วเจ็บ
และบอกว่ากลัวถุงยางอนามัยหลุดเข้าไปอยู่ในมดลูก

12.7 ถุงยางอนามัย เหนียวเหนอะหนะ นำ
ขยะขยง

12.8 การพกถุงยางอนามัยเป็นเรื่องน่าอาย
ยิ่งถ้าเพื่อนบางคน รู้ว่าตนไปเที่ยวหญิงโดยใช้ถุงยางอนามัยก็จะพูดให้ว่า "ไม่แน่จริง" แม้
แต่ ผสส. เองก็เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า "ได้รับถุงยางอนามัยจากทางโรงพยาบาลเพื่อให้เอาไป
แจกลูกเรือ แต่ก็เอามาเก็บไว้ไม่กล้าแจก เนื่องจากเห็นว่า เป็นเรื่องน่าอาย กลัวพวก

ลูกเรือจะถูกเอาไว้ในหัวสมองคิดแต่เรื่องในมุ้ง... สามซึ่งเป็นไต๋กั้งเรือ ก็ไม่สนับสนุนให้กระทำเช่นนั้น โดยบอกว่า เวลาตอนออกเรือเพื่อน ๆ จะวิทขมาล้อได้ว่า "เมียมึงเป็นอะไรไปแล้ว อยู่ ๆ ก็เที่ยวเอาถุงยางอนามัยมาแจก จะทำให้เกิดความอับอายได้"

13) ส่วนใหญ่ไม่ต้องการเจาะเลือดตรวจ แม้ว่าจะมีบริการมาเจาะถึงที่ เนื่องจากมีความคิดว่า

13.1 ไม่ต้องการทราบผล ถ้าจะป่วยก็ไม่ต้องการรับรู้ว่าป่วยเป็นอะไร

13.2 กลัวถูกจับ หากผลเลือดเป็นบวก เพราะเคยเห็นตำรวจจับหญิงบริการไป

13.3 ยังไม่มีคู่ครองไม่ต้องห่วงใคร

13.4 รู้สึกว่าร่างกายปกติ แข็งแรง

13.5 ไม่มีอาการใด ๆ ที่ตรงกับอาการของโรค

เอตส์ตามที่โทรทัศน์บอก

14) ถ้ารู้ว่าตนเองติดเชื้อเอตส์ จะปฏิบัติ 2 ทางคือ

14.1 เทียวให้สุดเหวี่ยง ไหน ๆ ก็ต้องตาย และจะไม่กลับไปบ้าน กลัวจะถูกจับ

14.2 ฆ่าตัวตาย เพราะชินอยู่ต่อไปเพื่อนก็คง

สมน้ำหน้าและสังคมก็รังเกียจ

15) การป้องกันโรคเอตส์เป็นเรื่องยาก เพราะเวลาไปเที่ยวหญิง จะไปตัวมีอาการมันเมาจากสุรา จึงลืมนึกเรื่องการป้องกัน

16) ลูกเรือบางคน หันไปนิยมเที่ยวหญิงตามบ้านที่แอบขายบริการทางเพศเป็นครั้งคราว โดยบอกว่า เป็นผู้หญิงที่ไม่มั่ว เทียวแล้วจะปลอดภัยจากการเป็นโรค แต่ลูกเรือบางคนก็ใช้ทัศนคติว่า ... หญิงบริการตามบ้านไม่มั่วก็จริง แต่มีโอกาสเป็นโรคได้เหมือนกัน เพราะมักจะละเลยในการไปตรวจสุขภาพมากกว่าหญิงตามห้องซึ่งไปตรวจโรคกันทุกเดือน

นอกจากนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ร่วมสนทนากลุ่มทำให้ได้

รับข้อมูลมาสนับสนุนดังนี้

- เจ้าของเรือรายหนึ่งกล่าวว่า พวกลูกเรือน่าจะมีโอกาสเป็นโรคเอดส์กันมาก เพราะเที่ยวหญิงกันเก่งเหลือเกิน ไม่ละเว้นทุกเที่ยวเรือ และป่วยเป็นโรคจนหนองไหล ก็ยังไม่เข็ด พวกนี้ ไม่เห็นโลงศพ ... ไม่หลั่งน้ำตา

- ไต่ถามเรือให้ความคิดเห็นว่า ความกลัวโรคเอดส์กับโรคที่เกิดจากบุหรี่จะกลัวโรคจากบุหรี่มากกว่า เพราะอาการแสดงจะรู้สึกเจ็บปวด และทรมานทันทีทันใด และถ้าหยุดสูบก็จะเห็นผลทันตาว่า อาการเจ็บปวด หรือหายใจขัด จะหายไปและลูกเรือได้กล่าวเสริมว่า "เมื่อพูดถึงโรคเอดส์ แม้แต่หญิงบริการยังไม่กลัวเหมือนวาดภาพเสือให้ปลา ดูหญิงพวกนี้ต้องการหาเงินอย่างเดียวตามใจแขกทุกอย่าง"

ผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า การที่ลูกเรือมีระดับการศึกษาน้อย และขาดการศึกษาต่อเนื่อง ทำให้ลูกเรือมีพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารความรู้จากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ หรือจากสื่อบุคคลที่มีความรู้น้อยตามไปด้วย และก่อให้เกิดพฤติกรรมการรับรู้เรื่องโรคเอดส์ (ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ) ไม่ถูกต้องตามที่ได้กล่าวมานี้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคำเป็นจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ปัจจัย

2.5 ปัจจัยทางด้านสุขภาพ

จากการศึกษาพบว่า ภาวะความเจ็บป่วยของลูกเรือประมงส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุ กามโรค โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ไข้หวัด อาการปวดเมื่อย ปวดท้องเป็นโรคกระเพาะ ท้องเสียจากอาหารเป็นพิษ และโรคผิวหนัง เมื่อเกิดภาวะความเจ็บป่วยดังกล่าว ลูกเรือมีแผนการดูแลรักษาสุขภาพดังนี้

1) การเลือกแหล่งบริการการรักษา

ลูกเรือประมงส่วนใหญ่รับบริการการรักษาจากร้านขายยาในชุมชนเป็นหลัก ถ้าจะไปรับบริการการรักษาจากโรงพยาบาลก็ต่อเมื่อมีอาการเจ็บป่วยที่รุนแรง เช่น เกิดอุบัติเหตุมีบาดแผลฉกรรจ์ หรือซื้อยาจากร้านขายยามากินหลายครั้งแล้วไม่หาย ทั้งนี้ลูกเรือได้บอกกล่าวถึงสาเหตุที่ไม่ไปรับบริการจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐว่า

1) ไม่มีเวลา ไม่สะดวก ต้องคอยนานและในชุมชนมีร้านขายยาหาซื้อสะดวกมียาดี ๆ กินชุด 2 ชุดก็หาย

2) เพื่อนเคยบอกว่าถ้าไปหาหมอโรงพยาบาล หมอจะสั่งห้ามงดของแสลง เช่น ห้ามดื่มสุรา ซึ่งตนเองอดไม่ได้และกลัวถูกเจาะเลือดถ้าเกิดผลเลือดเป็นบวก (HIV⁺) ได้ข่าวว่าจะถูกกักตัว

3) ไม่มีอาการเจ็บป่วยรุนแรง

4) ในเรือมียาไว้บริการ ไม่ต้องพึ่งหมอ

2) วิธีการรักษาความเจ็บป่วย มีวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

2.1 วิธีการรักษาภาวะโรค ลูกเรือทุกคนเคยป่วยเป็นภาวะโรคและได้เล่าให้ฟังว่าหลังไปเที่ยวหญิงบริการผ่านมา 2-3 วัน จะรู้สึกสับสนว้าวุ่น และมีหนองไหล ถ้าหากเรื่อยังไม่ออกก็จะซื้อยาที่ร้านขายยาไปกินในราคาชุดละ 50-90 บาท กินประมาณ 2 ชุด ลูกเรือก็บอกว่าหายเรื่อไม่นั้นก็ซื้อทานามัยซินมาฉีดเอง แต่ถ้าเป็นซ้ำอีกก็จะไปรับการฉีดยาที่คลินิกแพทย์หรือที่ร้านขายยา หากอาการเป็นมากก็จะไปตรวจที่ศูนย์ภาวะโรค แต่ไปครั้งเดียวไม่ได้ไปตามนัดทุกครั้ง แต่ถ้าหากป่วยเป็นโรคในขณะเรื่อออกทะเลก็จะวิทยุถึงเพื่อนเรือลำอื่นที่เรื่อยังไม่ออก ให้ช่วยซื้อยาฝากไปให้ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้วิทยุสั่งยา เพราะได้กังไม่สนใจปล่อยให้หนองไหลเอาถุงพลาสติกรับไว้ เป็นเวลา 5-10 วัน รอเรือกลับเข้าฝั่งแล้วค่อยรักษา และเคยเห็นเพื่อนในเรือบางคนปวดมากจนทำงานไม่ไหว ซึ่งเพื่อนในเรือก็จะแนะนำวิธีการบรรเทาอาการปวดขณะออกเรือซึ่งเป็นไปตามวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม คือใช้กระดองหมึกฝนให้เป็นผงแล้วใส่น้ำมะนาวจิบกัน หรือดื่มน้ำต้มหัวสับปะรดกับสารส้ม หรือกินจิ้งจกทั้งตัว เพราะเชื่อว่าจิ้งจกจะไปดูดหนอง ผู้วิจัยถามว่าวิธีการเช่นนี้บรรเทาอาการปวดได้จริงหรือไม่ ลูกเรือก็บอกว่ามันก็ยังปวดอยู่นั้นแหละ แต่ก็ทำกันไปตามความเชื่อของเพื่อน เพราะความเจ็บปวดและสภาวะที่ต้องออกเรื่ออยู่กลางทะเล โดยไม่มีทางเลือก และในกรณีได้กินยาที่อาจจะหาย แต่ถึงไม่หายหรือเพียงอาการดีขึ้นบางครั้งก็เที่ยวหญิงต่อ เพราะอดไม่ได้ แล้วค่อยซื้อยามากินเพิ่ม เพราะร้านขายยามียาดี ไม่ต้องกลัวเรื่องโรค เป็น ๆ หาย ๆ ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา โรคนี้ไม่ได้ทำให้ร่างกายผิดปกติ

2.2 วิธีการรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เป็นกันมาก คือ โสณ โดยมักจะอ้างว่าติดมาจากหญิงบริการ และใช้วิธีการรักษาด้วยตนเองโดยการโกนขนบริเวณอวัยวะเพศทิ้ง จากนั้นจะมีการเลือกวิธีการรักษาต่าง ๆ กันคืออาจจะใช้ยาสีนํ้า หรือนํ้ามันก๊าด หรือนํ้ามันรอนสันทา หรือฟอกด้วยเบียร์ โดยลูกเรือบอกว่าตัวโสณที่

ฝั่งอยู่ก็จะขึ้นมาตายหมด ส่วนเริ่มนั้นไปรักษากับหมอฟันบ้านซึ่งใช้สมุนไพรในการรักษา

2.3 วิธีการรักษาภาวะความเจ็บป่วยอื่น ๆ ได้แก่

อุบัติเหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ ไข้หวัด ปวดเมื่อย ปวดท้อง ท้องเสีย และโรคผิวหนัง ถ้าหากอาการไม่รุนแรงก็ปล่อยให้หายเอง แต่ถ้าหากมีอาการมากทำงานไม่ไหวก็อาศัยยาที่มีอยู่ในเรือซึ่งสั่งซื้อจากร้านขายยา ได้แก่ ยารักษาบาดแผลสด ยาหม่อง ยาลม ยาแก้ไข้หวัด (เป็นยาชุด) ยาแก้ปวด (ทัมใจ, บูรา) ยาแก้ปวดท้อง (แอนตาซิล) และยาแก้ท้องเสีย (ยาธาตุ)

ดังนั้น แบบแผนการรักษาสุขภาพของลูกเรือ ส่งผลให้พฤติกรรมเสี่ยงไม่เปลี่ยนแปลง เพราะการที่ลูกเรือนิยมซื้อยามาจากร้านขายยาในชุมชนมากกว่าที่จะไปรับบริการจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ทำให้ลูกเรือได้รับการรักษาที่ขาดประสิทธิภาพส่งผลให้ภาวะการเจ็บป่วย เป็นซ้ำแล้วซ้ำอีกเพราะลูกเรือขาดโอกาสในการได้รับคำแนะนำข่าวสารความรู้ที่ถูกต้องจากแพทย์และบุคลากรสาธารณสุข ทำให้แบบแผนการนันทนาการ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี ยังคงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และอิทธิพลทางวัฒนธรรมสุขภาพที่เกิดจากค่านิยมทางสังคม และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งได้แก่ บรรทัดฐานของกลุ่มได้นำไปสู่การเกิดปัญหาสุขภาพของลูกเรือประมง เพราะมักจะเข้าไปในเรื่องของความเสี่ยงที่ไม่มีความกลัวและไม่ระมัดระวัง

(ข) กลุ่มลูกเรือที่มีพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน จำนวน 10 คน ซึ่งทำงานอยู่ในเรืออวนลากแผ่นตะเฆ่ 3 คน และทำงานอยู่ในเรืออวนจระเข้เม็ดดำ 7 คน จากการศึกษาพบว่ามีปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี เช่นเดียวกับลูกเรือกลุ่มแรกดังนี้

1. ปัจจัยในด้านคุณลักษณะทางประชากร พบว่า

1.1 ปัจจัยทางด้านอายุและสถานภาพ

กลุ่มลูกเรือกลุ่มนี้มีอายุโดยเฉลี่ย 28 ปี มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับหญิง ครั้งแรกเมื่อมีอายุเฉลี่ย 14 ปี และเริ่มใช้ยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้นเมื่ออายุโดยเฉลี่ย 19 ปี เมื่อพิจารณาถึงช่วงอายุที่ได้เริ่มมีพฤติกรรมเสี่ยงนั้นจะเห็นได้ว่า อยู่ในช่วงของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ชอบเสี่ยงและชอบลองเพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ และเนื่องจากกลุ่มวัยรุ่นมีความผูกพันกับเพื่อนและมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน ให้การยอมรับและไว้

ใจต่อกัน อีกทั้งคำนึงถึงความสนุกสนานเป็นสำคัญ โดยไม่มีความตระหนักรู้ว่าสิ่งที่กระทำนั้น เป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ เพราะไม่มีความกลัว โดยให้ความเห็นว่า "มั่ว เข็ม มีโอกาสติดเชื้อเอดส์น้อยกว่ามั่วเพศ" เพราะการใช้เข็มได้เลือกปฏิบัติร่วมกับเพื่อนที่รู้จักกัน เท่านั้น และนาน ๆ ครั้งจึงจะไปเที่ยวหญิงบริการจึงไม่น่าจะติดเชื้อเอดส์

ความคิดเห็นเช่นนี้ ทำให้ลูกเรือละเลยในเรื่องของการป้องกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ลูกเรือกลุ่มนี้เคยป่วยเป็นกามโรค โดยเฉลี่ย 7-10 ครั้งต่อคน

นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายซึ่งส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่เหมือนตัวคนเดี๋ยวละเลยและจะปฏิบัติตนอย่างไรก็ไม่ต้องคำนึงถึงใคร จะหาคู่ครองก็คงยาก เพราะสังคมรังเกียจจนการเล่นของ ส่วนลูกเรือที่ได้หย่าร้างมาแล้ว 2 รายก็บอกว่า ชอบที่จะไปเที่ยวหญิงบริการตามห้องเพราะหญิงบริการเอาใจเก่ง ไม่เคยขัดใจ และลูกเรือมีความคิดว่าชีวิตในวัยโสดต้องหาประสบการณ์ที่ลูกผู้ชายควรลองให้ครบทุกอย่าง จึงมีผลทำให้ไม่เกิดความกลัว และไม่ใส่ใจต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ลูกเรือกลุ่มนี้ จึงยังคงพอใจที่จะเสพยาและมีความเชื่ออีกว่างานเรือเป็นงานหนัก ถ้าไม่ได้เสพยาของคงทำงานไม่ไหวโดยเฉพาะ "เสม" ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยมือสองอยู่ในเรืออวนจระเข้ติดำบอกกับผู้วิจัยว่า "ตนเองต้องฉีดยาวันหนึ่ง ๆ 3-4 ครั้ง ถ้าของหมดต้องกิน "ยาท้มใจ" จึงจะทำงานต่อไปได้ และเดือน ๆ เงินได้หมดไปกับของ มีรายได้ก็หาเลี้ยงเฉพาะตัวเอง จึงยังไม่คิดจะมีครอบครัว

1.2 ปัจจัยทางด้านระดับการศึกษา

ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งการมีการศึกษา น้อยทำให้มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเผยแพร่ น้อยไปด้วย ประกอบกับการขาดโอกาสในการ เรียนรู้ที่ต่อเนื่อง จึงมีผลต่อการถูกครอบงำไปด้วยค่านิยมและความเชื่อจากสังคมที่แวดล้อม ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและหลงผิดไปได้ง่ายกับการยั่วยู่ให้อยากลอง อยากเสี่ยง และมักจะทำอะไรตามที่เพื่อนบอกหรือชี้แนะ

1.3 ปัจจัยทางด้านสภาพครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ลูกเรือจำนวน 6 คน พ่อ/แม่ได้เสียชีวิตไปแล้ว และอีกจำนวน 4 คน พ่อแม่ได้แยกทางกัน และออกจากครอบครัวไปทำงานทำตั้งแต่ อายุ 12-14 ปี โดยมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างอำเภอ 2 คน ต่างจังหวัด 1 คน และต่างภาค 7 คน ส่วนใหญ่ยังไม่เคยกลับไปเยี่ยมบ้านเลย โดยอ้างว่า

- 1) กลับไปบ้านก็ไม่เห็นหน้าใคร พ่อแม่เสียชีวิตหมดแล้ว
- 2) ใจหนึ่งอยากกลับเพราะคิดถึงแม่ แต่ใจหนึ่งเกลียดพ่อเลี้ยง

เลยไม่กลับ

- 3) สภาพตนเองยังย่ำแย่อยู่ และไม่มีเงิน
- 4) กลัวแม่จะด่า หากเห็นสภาพตนเองยังเหมือนเดิม และยัง

เลิกเล่นของไม่ได้

ลูกเรือส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ จึงคิดว่าทุกวันนี้ตนเองอยู่เหมือนคนไร้ญาติ และหาเพื่อนจริงใจไม่ได้ คิดถึงเรื่องทางบ้านและชีวิตตนเองแล้วเครียดมาก จึงต้องพึ่งยาเสพติด เพื่อช่วยให้สบายใจ เพราะกลุ่มเพื่อนได้ชี้แนะให้เข้าหาสิ่งทดแทน ดังคำบอกเล่าของ "โต้ง" ลูกเรือในเรือวนจระเข้เมื่อดำ กล่าวว่า "ผมได้หนีออกจากบ้านมาทำงานเรือตั้งแต่อายุ 13 ปี ตอนนี้อายุ 24 ปีแล้ว เคยกลับไปบ้านครั้งเดียว ถูกแม่ด่าก็ไม่เคยกลับไปอีกเลย ชีวิตตอนนี้ก็มีแต่เพื่อนที่พอรู้จักกัน 2 คน มีอะไรก็คุยกัน ปรึกษาอาศัยกัน เพื่อนเค้าก็เล่นของเหมือนกันผม" ดังนั้นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อลูกเรือได้เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในเรือนั้น ไม่มีหน้าที่จะมาคอยว่ากล่าวตักเตือนและเหนี่ยวรั้งจิตใจ จึงทำให้พฤติกรรมเสี่ยงเกิดขึ้นได้ทุกโอกาส

1.4 ปัจจัยทางด้านที่อยู่อาศัยของลูกเรือ

ลูกเรือทุกคนได้อาศัยอยู่ในเรือ เพราะเห็นว่าสภาพภายในเรือเหมาะที่จะเล่นของ กลางคืนจุดเทียนเล่มเดียวก็เล่นของได้ คนภายนอกไม่รู้และไม่มีใครสนใจ ถ้าหากจะมีตำรวจไปจับหรือตรวจค้นก็สามารถทำลายหลักฐานได้ง่าย โดยการโยนทิ้งทะเล และอีกอย่างเป็นที่รวมกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกันได้ดี

ดังนั้นสภาพความเป็นอยู่ในเรือที่แวดล้อมไปด้วยกลุ่มเพื่อน จึงเป็นเหตุชักนำและจูงใจไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันทุกครั้ง และย้ายไปสู่เพื่อนลูกเรือด้วยกันให้เกิดการอยากลอง จนในที่สุดเพื่อนลูกเรือก็ได้ติดยาเสพติดร่วมไปด้วย และลูกเรือกล่าวว่า "ถ้าจะให้เลิกเล่นของก็เลิกได้ แต่ลืมไม่ลง" ซึ่งหมายถึงว่า トラบาโตที่ยังคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีเพื่อนเสพยาเสพติดและมีให้เห็นกันอยู่ トラบาโตนั้นก็ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ต้องหันกลับมาเล่นอีก

2. วิถีชีวิตลูกเรือประมง พบปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี

2.1 ลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม

2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

2.3 ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม

2.4 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม

2.5 ปัจจัยทางด้านสุขภาพ

ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียดในแต่ละปัจจัยที่แตกต่างไปจากกลุ่ม

ลูกเรือกลุ่มแรกดังนี้

2.1 ลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม

ลูกเรือที่ติดตามเสด็จได้ทำงานร่วมกับลูกเรือที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ (กลุ่มแรก) ดังนั้นลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม จึงเป็นไปในลักษณะเดียวกัน แต่ลูกเรือที่ติดตามเสด็จมักจะมี ความขัดแย้งกับเพื่อนในเรือด้วยกัน เนื่องจากได้รับการกล่าวหาจากเพื่อนลูกเรือด้วยกันว่า ชอบเกี้ยวงานโดยเฉพาะเมื่อมีการเลี้ยงในขณะที่ไม่มีของมาให้เสด็จ และไว้ใจไม่ค่อยได้ เพราะมีพฤติกรรมชอบลักขโมยของมีค่าในเรือไปขาย เพื่อให้ได้เงินมาเสด็จของต่อเนือง และมักจะเข้าไปทำงานอยู่ในเรือลำหนึ่ง ๆ ได้ไม่นาน คือ ประมาณ 3-4 เทียวเรือก็จะย้ายเปลี่ยนเรือ และพยายามเลือกเข้าไปทำงานในเรือที่มีเพื่อนลูกเรือเสด็จเสด็จเช่นเดียวกับตน เพราะจะได้ลดความขัดแย้ง และหวังที่จะพึ่งพาอาศัยกันได้ ในเรื่องของการใช้เงินร่วมกัน และแบ่งปันยาเสด็จ

ได้ทั้งเรือ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ลูกเรือที่เล่นของเมื่อเข้าไปอยู่ในเรือลำใดจะมีผลชักนำให้เพื่อนลูกเรือทดลองเล่นของตามไปด้วย อย่างน้อยก็ 1 คน

ดังนั้นการเปลี่ยนเรือในแต่ละครั้งมีผลให้ลูกเรือกลุ่มนี้ นำเอาพฤติกรรมเสี่ยงไปแพร่ขยายแก่กลุ่มเครือข่ายในที่แห่งใหม่

นอกจากนี้ถึงแม้ว่า ลักษณะการทำงานของลูกเรือในเรืออวนจาระเม็ดดำจะแตกต่างไปจากเรืออวนลากแผ่นตะเฆ่ กล่าวคือลูกเรือในเรืออวนลากแผ่นตะเฆ่จะต้องทำงานเป็นช่วง ๆ ละ 3 ชั่วโมงทั้งกลางวันและกลางคืน ส่วนลูกเรือในเรืออวนจาระเม็ดดำทำงานเฉพาะช่วงเวลาเดียวติดต่อกันคือตั้งแต่เวลา 05.00-17.00 น. แต่สภาพที่อยู่อาศัยในเรือ และสภาพแวดล้อมของการทำงานไม่แตกต่างไปจากเรืออวนลาก

แผ่นตะเข้ ซึ่งก่อให้เกิดความเครียด ความเก็บกดและมีความผูกพันกับกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกัน ดังนั้นทางออกในการผ่อนคลายความเครียดและความเก็บกดของลูกเรือกลุ่มนี้ คือ การเสพยาเสติดเป็นนิสัยและเที่ยวหญิงบริการเป็นครั้งคราว และมีความยินดีปรีดาทุกครั้ง เมื่อเรือกลับเข้าฝั่งเพราะหวังจะได้มีเงินซื้อของมาเสพ ดังเช่นคำบอกกล่าวของ "ตั้ง" ลูกเรือในเรือวนจาระเม็ดดำได้กล่าวว่า "ตนเองนอนฝันทุกเที่ยวเรือ รอวันที่จะได้กลับเข้าฝั่ง เพราะแต่ละเที่ยวเรือออกลากนานเกิน ของก็ไม่มีให้เสพ ทรมาณ พอเรือกลับเข้าฝั่งก็กระชุ่มกระชวยขึ้นมาอีกครั้ง เพราะมีเงินซื้อของมาเสพกันได้เต็มที่" และการที่เรือกลับเข้าฝั่งจอดพักนั้นเป็นโอกาสของการรวมกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกันที่ได้ชักนำไปสู่การมั่วสุมยาเสติดกันในเรือ ซึ่งโอกาสรับและแพร่เชื้อเอดส์ของลูกเรือกลุ่มนี้เกิดขึ้นได้ 2 ทางคือ จากการใช้เข็มฉีดยาร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน และทางเพศสัมพันธ์ เพราะผลจากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ลูกเรือทุกคนไม่เคยใช้ถุงยางอนามัยในขณะที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการ โดยอ้างเหตุผลเช่นเดียวกับลูกเรือกลุ่มแรก

2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (รายได้และรายจ่าย)

รายได้ของลูกเรือกลุ่มนี้ ได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานเรือไม่แตกต่างไปจากกลุ่มแรก แต่ลูกเรือบางคนได้หารายได้เพิ่มเติมจากการขายยาเสติดให้แก่เพื่อนลูกเรือด้วยกัน โดยอ้างว่า ลำพังรายได้จากการทำงานเรืออย่างเดียวไม่พอที่จะซื้อยาเสติดมาเสพ ดังนั้นการแสวงหารายได้ของลูกเรือกลุ่มนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะถ้าหากมีรายได้มากก็สามารถมีกำลังหาซื้อยาเสติดมาไว้เสพได้มาก โดยเฉลี่ยลูกเรือมีรายจ่ายหมดไปกับการซื้อยาเสติดเดือนละประมาณ 2,000-3,000 บาท และหมดไปกับการสูบบุหรี่วันหนึ่งประมาณ 1-2 ซอง เพราะเชื่อว่าเมื่อเสพของและสูบบุหรี่ จะทำให้มีอาการเมามากขึ้น (เปรม) และบางครั้งหลังเสพของแล้วก็ซื้อเหล้ามาดื่มกันในเรือและนำไปสู่การเที่ยวหญิงบริการตามช่องที่มีอยู่ในชุมชน โดยบอกว่าราคาค่าบริการไม่แพง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ "วิน" ลูกเรือที่ทำงานอยู่ในเรือวนลากแผ่นตะเข้และเคยเปลี่ยนย้ายเรือมา 5 ครั้งแล้วได้บอกว่าพวกเล่นของ ถ้าไปดื่มเหล้าแล้วมาเล่นของจะทำให้ "น็อค" (หมายถึง หมดสติหรือเสียชีวิต) ได้ จึงต้องเล่นของก่อนแล้วจึงจะดื่มเหล้าได้ ตนเองชอบดื่มเหล้าขาวกับเพื่อนในเรือ พอดื่มเหล้าไปแล้ว ถ้ามีเงินเหลือ 100 หรือ 200 บาทก็ไปเที่ยวหญิงบริการตามช่องต่อ

สำหรับในกลุ่มผู้ที่เพิ่งลองเสพของ หลังจากได้รับเงินค่าแรงในแต่ละเที่ยวเรือแล้ว เพื่อนก็จะแนะนำให้ไปเที่ยวหญิงบริการต่อ เพราะเชื่อว่าจะช่วยให้

ร่วมเพศได้นาน ซึ่งหญิงบริการเองก็ยอมรับว่ารับแขกกับลูกเรือเล่นของต้องเสียเวลานานมาก และบางครั้งก็เกิดแผลดลอก ซึ่งเป็นหนทางของการติดเชื้อโรคได้ง่าย

ดังนั้นพฤติกรรมกรรมการบริโภคของลูกเรือกลุ่มนี้นับว่าเป็นค่านิยมบริโภคที่เกิดจากวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มที่ได้นำไปสู่การใช้จ่ายที่นุ่มนวลและเกิดผลเสียต่อสุขภาพอย่างเห็นเด่นชัด

2.3 ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ได้ดำเนินการศึกษาในปัจจุบันที่ เกี่ยวข้องดังนี้

2.3.1 ปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน จากการศึกษา พบว่า ลูกเรือกลุ่มนี้ได้มีการคบหาสมาคมเฉพาะกลุ่มเพื่อนลูกเรือที่มีพฤติกรรมเช่นเดียวกัน (กลุ่มผู้ติดยา) และเมื่อเรือกลับเข้าฝั่งจอดพัก ก็จะมีการรวมกลุ่มเพื่อนมั่วสุมยาเสพติดกันอยู่ในเรือ โดยมีพฤติกรรมการใช้เข้าร่วมกัน เพราะมีความมั่นใจว่าการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกับเพื่อนที่รู้ใจจะไม่ติดเชื้อเอชไอวีเพราะเห็น ๆ กันอยู่ว่าเพื่อนเป็นคนสะอาด ซึ่งลูกเรือบางคน ฉีดเองไม่เป็นก็ให้เพื่อนฉีดให้ และผู้วิจัยได้มีโอกาสนพบพูดคุยกับ "หมี" บ่อยครั้งซึ่งหมีเป็นลูกเรืออยู่ในเรือวนจาระเม็ดดำและได้ฉีดยาเสพติดมาเป็นเวลาปีกกว่าแล้ว โดยที่หมีได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ได้เริ่มลองฉีดก็เพราะเพื่อนแนะนำว่า "เมาเร็วกว่าตูด" แต่ตัวเองฉีดไม่เป็นก็ต้องให้เพื่อนช่วยฉีดให้ทุกครั้ง ใช้เข็มและกระบอกฉีดของเพื่อน เมื่อผู้วิจัยถามต่อว่าใช้เข็มร่วมกับเพื่อนไม่รู้สิกรังเกียจและไม่กลัวติดเชื้อเอชไอวีหรือ หมีบอกว่าไปรังเกียจทำไม เพื่อนรู้ใจกันเห็นกันอยู่ว่า เพื่อนก็ไม่ได้เจ็บป่วยเป็นอะไร

พฤติกรรมเช่นนี้บ่งชี้ให้เห็นว่า ลูกเรือละเลยในเรื่อง การป้องกันและยังคงปล่อยให้เกิิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวีตลอดไป

2.3.2 ค่านิยมและความเชื่อ เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับ ลูกเรือกลุ่มแรก โดยลูกเรือกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกัน และมีพฤติกรรม การใช้จ่ายที่สิ้นเปลืองไปกับค่านิยมบริโภคของกลุ่ม นั่นก็คือการหาซื้อยาเสพติดมาไว้เสกกันทุกเที่ยวเรือ รวมทั้งมีพฤติกรรมชอบทดลองตามที่เพื่อนบอก เช่น การฝังมุก การลักตามตัว และการลองยาเสพติดเพื่อให้รู้สึกชาติและเพิ่มความเมา นอกจากนี้ได้มีความเชื่อเกี่ยวกับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเกี่ยวพันกับการทำงานเรือ เช่นเดียวกับลูกเรือกลุ่มแรก

2.4 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม ได้ทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมการสื่อสารและการเปิดรับ

ข่าวสารทั่วไป ดำเนินไปในลักษณะเดียวกันกับลูกเรือกลุ่มแรก คือมีการติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่มเพื่อนลูกเรือด้วยกัน และเลือกเปิดรับข่าวสารด้านบันเทิงจากโทรทัศน์ และเลือกเปิดรับนิตยสารบันเทิงประเภทเดียวกันกับกลุ่มแรก โดยเฉพาะลูกเรือกลุ่มนี้สังเกตเห็นได้ว่าจะแยกตัวเองไม่ชอบยุ่งกับใครและชอบที่จะอยู่ในเรือกันเพื่อนสนิท 1 หรือ 2 คน

2.4.2 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมการรับรู้เรื่องโรคเอดส์ ซึ่ง

มีผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านระดับการศึกษาและพฤติกรรมการเลือกเปิดรับข่าวสาร

จากการสัมภาษณ์ลูกเรือที่ติดยาเสพติดเป็นรายบุคคล ผลการสัมภาษณ์พบว่า ลูกเรือกลุ่มนี้มีความรู้ ความเข้าใจต่อโรคเอดส์เช่นเดียวกับลูกเรือกลุ่มแรกและส่งผลต่อการมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อโรคเอดส์หลายประการกล่าวคือ

1) แม้ว่าลูกเรือกลุ่มนี้ทราบว่า การติดเชื้อเอดส์ติดต่อกันได้จากการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน แต่ยังมีมั่นใจว่าการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันในกลุ่มเพื่อนที่รู้จักและอยู่ในเรือลำเดียวกันนั้น ปลอดภัยแน่นอน เพราะเห็น ๆ กันอยู่ว่าเพื่อนเป็นคนสะอาด และเข็มหรือกระบอกฉีดยาที่นำมาใช้กันก่อนนั้นตนเองได้ล้างด้วยน้ำ 2-3 ครั้ง ตูจนหมดคราบเลือดของเพื่อนแล้ว จึงจะนำไปใช้ต่อ ถ้าจะให้หนักเข็มคงยากเพราะพวกตนกลัวตำรวจจับ แม้ว่าราคาเข็มจะไม่ก็บาท ถูกกว่าราคาของหลายเท่า ซึ่งเข็มหนึ่งกันได้ง่าย มีอยู่แทบทุกลำเรือ แต่ของขีราคาแพงหนึ่งกันไม่ค่อยจะได้

2) บางคนเชื่อว่า ตัวเองคงเป็นโรคเอดส์ยาก เพราะอยู่ทะเลได้กินอาหารทะเลสด ๆ ได้ทำงานออกกำลังทุกวัน และมีน้ำหนักมากกว่ามีเพศเพราะหญิงบริการสวย ๆ รับแขกมากน่าจะมีโอกาสติดเชื้อเอดส์มากกว่าพวกเล่นของ

3) เชื่อว่า เลือดในคนที่เสพยาจะเป็นเลือดเสียเพราะเวลาใช้ก็มักจะออกมาเห็นเป็นสีดำ ลูกเรือบางคนจึงกล่าวว่าถ้าจะให้ไปเจาะเลือดตรวจคงไม่กล้า เพราะกลัวผลเลือดออกมาเป็นบวกเชื้อไวรัสเอดส์ และกลัวจะถูกกักตัวไว้

4) ลูกเรือที่เคยเจาะเลือดตรวจ ผลการเจาะเลือดปรากฏว่า ติดเชื้อไวรัสเอดส์ ได้บอกกับผู้วิจัยว่าเมื่อทราบผลอย่างนี้ก็ไม่กลัวเพราะร่างกายยังปกติดีอยู่ แต่ลูกเรืออีกส่วนหนึ่งบอกว่าการกลัวโรคเอดส์ ในเรื่องของความทรมาน

และสังคมรังเกียจ เพราะเป็นโรคติดต่อและเมื่อป่วยแล้วจะมีรูปร่างน่าเกลียด

5) เชื่อว่าการกินยาล้างลำกล้องก่อนและหลังเที่ยวหญิงบริการสามารถป้องกันกามโรคได้ แต่ป้องกันโรคเอดส์คงไม่ได้ เพราะคิดว่าเชื้อเอดส์รุนแรงกว่า

6) ความคิดที่จะป้องกันโรคเอดส์ ตอนนี้อย่างเฉย ๆ เพราะชีวิตความเป็นอยู่ตอนนี้ ก็เหมือนอยู่คนเดียว ไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยว ไม่มีความหวัง หรือบางคนบอกว่า ถ้ามีแฟนหรือคิดจะแต่งงานเมื่อไหร่แล้วจึงจะเริ่มป้องกันเมื่อนั้น โดยการเลิกเที่ยวหญิง หรือเที่ยวให้น้อยลง

ดังนั้นแม้ว่าลูกเรือจะทราบสาเหตุของการติดเชื้อเอดส์ แต่การที่ลูกเรือมีทัศนคติดังกล่าวนี้ ยังคงทำให้ลูกเรือมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์ที่เกิดจากการใช้เข็มฉีดยาเสวนิตร่วมกันในกลุ่มเพื่อน และการเที่ยวหญิงบริการโดยไม่ป้องกัน

2.5 ปัจจัยทางด้านสุขภาพ

ภาวะความเจ็บป่วย ของลูกเรือกลุ่มนี้ไม่แตกต่างไปจากลูกเรือกลุ่มแรก และแบบแผนการรักษา นั้น ได้เลือกรับบริการการรักษาจากร้านขายยาในชุมชนเป็นหลัก มีการใช้ยาแก้ปวด (แก้ไขว้ชนิดช่อง) มากที่สุด โดยบอกว่าการได้กินยาแก้ปวดทำให้ช่วยบรรเทาอาการเสียนยาได้ และสามารถทำงานได้ต่อเนื่อง ดังเช่นกรณี "เสม" ลูกเรือวัย 32 ปี กล่าวว่า "ตนเองติดยาแก้ปวดแก้ไขว้วันหนึ่ง ๆ ต้องกิน 5-6 ซอง จึงจะทำงานได้ ยิ่งถ้าช่วงไหนไม่ได้เสวนยา ต้องกินยาแก้ไขว้วันหนึ่งถึง 10 ซองก็เคยมี"

ดังนั้นแบบแผนการรักษาสุขภาพ จึงส่งผลให้ลูกเรือขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้องจากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ ทำให้วิถีชีวิตอยู่ท่ามกลางการมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยมิได้หวาดหวั่นต่ออันตรายที่มีผลต่อสุขภาพอย่างรุนแรง

สรุปได้ว่า ปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์ของลูกเรือประมงทั้งสองกลุ่มนั้น ล้วนแล้วแต่เกิดจากปัจจัยเอื้อที่เหมือนกันได้แก่ ปัจจัยในด้านคุณลักษณะทางประชากร และปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบในวิถีชีวิตลูกเรือประมง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ในแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องมาตามลำดับ และเป็นข้อสังเกตที่แสดงให้เห็นว่า สาเหตุนำของการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงดังกล่าวนี้ เกิดจากสหปัจจัยที่มีความ

เกี่ยวพันกัน ซึ่งควรแก่การนำไปพิจารณาแก้ไขปัญหาให้รอบด้าน หรือพิจารณาแก้ไขปัญหาคือ เป็นสาเหตุหลักอย่างเร่งด่วนต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย